

Šiame numeryje:

Nerasime kultūros be poezijos. Antanas Maceina atsako į klausimą: Kristus — asmuo ar reikalas? Liūnės Sutemos eilėraštis. Kai buvome jauni, Paryžiuje vandravojom: rašytojas Stepas Zobarskas prisimena inž. Kazimierą Motekaitį. Aloyzo Barono linksni eilėraščiai. Su Nadu Rasteniu atsisveikinant. 1980 metų muzikos premija Alfonsui Mikulskiui. Gintaras mokslininkų dėmesio centre. Lietuvių Bendruomenės literatūros premija. Nauji leidiniai.

KRISTUS: ASMUO AR REIKALAS?

ANTANAS MACEINA

Ivadas

Bendroji mūsų susirinkimo*) tema "Kristus — taip. Bažnyčia — ne?" yra pažymėta klausuku. Tai reiškia: mes abejojame jos tiesa, todėl esame susiję pasiaiškinti, ar galėtume jai pritarti. Antra vertus, ši tema atrodo esanti labai moderni. Ji yra atkeltavusi iš Amerikos, skelbiama dažniausiai jaunimo ir išreiškianti dabartinio žmogaus religinį nusiteikimą. Vis dėlto ir šiuo atžvilgiu klausukas pasilieką; pasilieka todėl, kad ana tema paprastai esti ir suprantama, ir nusakoma nedialektiškai: tik taip ir tik ne. Tuo tarpu mūsų dienų mąstymas yra iš esmės dialektinis, vadinasi, ir taip, ir ne. Šviesoje tikrai modernaus mąstymo, kurio mus išmokė Hegelis, negalėtume tarti nei Kristui tik taip, nei Bažnyčiai tik ne. Kas tad sako "Kristus — taip. Bažnyčia — ne" kalba gana senoviskai. Jis kalba lūpomis atsilikėlio, kuris nejučia, kokia paini yra šio posakio dialektika.

Pats Kristus šią dialektiką jautė

labai gerai. Pranašaudamas Jeruzalės sugriovimą ir pasaulio pabalgą, jis įspėjo savo klausytojus: "Jei kas jums tuomet sakytų: 'Štai, čia Kristus ar tenai', netikėkite! Nes kils netikrų kristų" (Mt 24,23-24). Kitaip tariant, Kristaus samprata istorijos eigoje pavirs savo priešingybe ir sunaikins pirmąjį jo vaizdą. Todėl kas sako "Kristus — taip", privalo visų pirma pasiklausti, koks yra tasai Kristus, kurį jis teigia: tikras ar netikras? Netikram Kristui juk negalime tarti taip. Tarti taip galime, pasak vokiečių dogmatiko Karl Adamo, "tik pilnutiniam Kristui", o ne "flirtuojančiųjų salonų Kristui — aviganiui ar mokslininkų kabinetų Kristui — simboliui" (1). Užtat Kristus ir kalbėjo: "Jeigu jums kas sakytų 'Štai, jis tyruose', neikite! 'Štai jis namų gilumoje', netikėkite!" (Mt 24,26). Ir šis įspėjimas yra tartas visiems amžiams ir visoms kartoms. Jis tartas ir mums. Tad ir suklūstame, išgirdę, kad kas nors drąsiai taria "Kristus — taip". Nes labai galimas daktas, kad priešais šį taip mes privalome statyti ne.

Ir ši dialektika eina toliau. Kristus nurodė ne tik į "netikrų kristų" atsiradimą laiko eigoje, bet taip pat ir į savo paties pasilikinimą istorijoje. Kitaip jo įspėjimas būtų buvęs beprasmiš. Iš kur gi mes būtume galę jo sužinoti, koks Kristus yra tikras, kad tartume jam taip, ir koks netikras, kad tartume jam ne? Kaip tik todėl, siūsdamas savo mokinius "į visą pasaulį" ir liepdamas jiems skelbti "Evangeliją visai kūrinijai" (Mk 16,15), Kristus ir pažadėjo būvoti su jais kartu: "Aš nepaliksiu

Kertinė Parastė

Nerasime kultūros be poezijos

Artėjant kasmetinėms Poezijos dienoms Chicagoje (jos kita savaitgalį, gegužės 30 — 31 d. Jaunimo centre), o skaitytojams matant informacijas apie tai laikraščiuose ir girdint radijo pranešimuose, gali kilti klausimas: ar galima gyventi ir be poezijos? Aišku — žemėje esanti gyvybė gali egzistuoti ir be poezijos. Nesuskaituojama gausybė gyvūnijų formų žemėje be jos puiškiausią verčiasi, pasitenkindama vien fiziologine mityba. Bet ar žmogus, ta visos tvarinijos viršūnė, gali be poezijos (kaip ir be muzikos) apsieiti, tai jau kitas klausimas. Ypač žmogus, jau pasiekęs kultūros kūrimo laipsnį.

Todėl nereikia stebėtis, jog kiekvienos kultūros gimimo lopšį supavo ir poezija. Nepadaugindami galėtume tarti, jog kiekvienos kultūros tiek pirmuosius žingsnius, tiek jos subrendimą žymėjo poezijos pasirodymas ir jos iškilimas. Analogija būtų ta pati ir atskirų tautų istorijoje bei kultūrinėje egzistencijoje. Argi tūkstantmetė didžioji Indijos kultūra neprasidėjo poetiškaisiais Vėdu himnais, argi graikų, o tuo pačiu ir visos Europos kultūros pradžia neužsimėzgė amžinuosiuo Homero epu; net naujesnių laikų italų tautos ir kalbos subrendimą argi nepradeda Dantės ir Petrarkos poezija; o kas gi beliktų iš vokiečių dvasinės kultūros be Goethės, Schillerio, Hölderlino ir kt. poezijos.

Pagaliau ir į lietuvių tautą, kaip kultūrai subrendusią ir kultūrą kuriančią tautą, ar nebuvo atkreiptas pasaulio dėmesys, kai buvo pamatyta ir išgirsta mūsų liaudies poezija — dainos. Ir ar neatsisotjom kaip lygūs su lygiais greta kitų, suskambėjus Donelaičio hegzametrams, liudijantiems visokeriopą tautos subrendimą.

Gal sakysite, jog tai vien tolimi laikai, nostalgika, bet nerealūs praetis romantika. Šiandien gi technologijos amžius! Bet ar jame poezija dingus? Anaipolt! Žmogus pasiliko žmogumi ir ne-regresavo vien tik į mityba besi-

rūpinantį gyvūną. Nereikia čia nė senutės Europos pavyzdžio. Užtenka pavyzdžių ir jaunatve trykstančioj Amerikoje. Poezijos studijų kursai egzistuoja čia kiekviename universitete. Leidžiami poezijai skirti žurnalai. Ir ne vien patiems poetams pasiskaityti. Juos remia, prenumeruoja ir skaito visa kultūringoji visuomenė. Štai ir toje pačioje mūsų Chicagoje: jau net 68 metai išeina mėnesinis poezijos žurnalas "Poetry". Pastaraisiais laikais šio žurnalo rengiamos Chicagoje taipgi Poezijos dienos, kuriose savo kūrybą skaito žymiausi dabarties poetai. O kiek panašių poezijos žurnalių visoje Amerikoje! Sunku būtų ir suskaičiuoti. Plataus kultūrinio amerikiečių gyvenimo jau negalima būtų įsivaizduoti ir be įvairių poezijos rečitalių. Jų neaplenkia nei kultūrinio programų FM radijo stotys, nei įvairios kultūrinės institucijos. Štai, žvilgtelėję vien į gegužės mėnesio "Chicago" žurnalo kultūrinių parengimų šio mėnesio kalendorių, randame net keliolika poezijos rečitalių viešose bibliotekose, įvairiuose klubuose, muziejuose. O kur dar uždaresni rečitaliai universitetuose, kolegijose ir kt.

Tad nevertėtų atsilikti ir mums, ypač žinant, kiek daug lietuviškoji poezija yra davusi ne vien tik asmeniškajam mūsų pergyvenimui, bet ir visos lietuvių tautos išlikimui ir jos išsilikimui dabarties neganduose. Net šionyksčiam mūsų jaunimui ši poezija yra įdomi ir mąstinanti, jeigu tik randama atitinkamų ir patrauklių būdų ją pažinti. Sakysim, šiais mokslo metais Illinojaus universitete, Chicago Circle, lietuvių kalbą ir literatūrą dėstanti Marija Stankuvienė — Saulaitytė su studentais nagrinėjo ir kai kuriuos mūsų poetus. Studentų netrūko. Netrūko ir jų smalsaus dėmesio šių dienų poezijai.

Kuo tad bus ypatingos šių metų Poezijos dienos Chicagoje?

(Nukelta į 2 psl.)

Nukryžiuotasis

Lietuvių liaudies skulptūra iš Vidurio Lietuvos

jūsų našlaičiais (Jn 14,18)... Aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos" (Mt 28,20). Nūn, šį Kristaus mokinių žygiavimą per pasaulį ir šį paties Kristaus buvimą kartu su jais mes vadiname Bažnyčia. Yra labai primityvu Bažnyčia laikyti šventovę su klebonija ir kleboną su šeimininke. Bažnyčią galima suprasti tik ryšium su Kristumi. O ryšium su Kristumi Bažnyčia yra, kaip sako minėtasis K. Adamas, "dievažmogiškosios jo esmės reiškinys nustoja galiojant ne tik kaip šventraščiui, bet ir kaip šaltiniui, kadangi visa, ką jis pasakoja, yra imta iš Bažnyčios. Taigi: ne visur ir ne visados galima tarti "Bažnyčia — ne", nepaneigiant paties Kristaus.

Tačiau šį klausimą sklaidyti bus jau kitų šio suvažiavimo paskaitų uždavinys. Mano pareiga yra nurodyti į dialektiką mūsų santykių su Kristumi, vadinasi, panagrinėti pačią pirmąją bendrosios temos dalį, būtent: ko reikia, kad galėtume tarti: KRISTUS — TAIP.

1

Pagrindinis klausimas, kuris grindžia bei laiko mūsų nusistatymą Kristaus atžvilgiu, skamba: kas stovi mūsų tikėjimo centre — Kristaus asmuo ar "Jėzaus reikalas, die Sache Jesu", kaip tai formuluoja dabartinis teologas (3). Kam sakome taip: pačiam Kristui ar jo tikslams — "das Ja zu Jesu Zielen"? (4). Dar trumpiau: kas yra Krikščionybė — jvykis ar elgesys? ontologija ar eti-ka? Jau E. Renanas atsakė į šį klausimą antrąja jo puse: "La foi dispa-rue, la morale reste — tikėjimas dingsta, dorovė pasilieka". Ir šiais žodžiais jis tiesiog tartė ištarė mūsų dienų nusistatymą Krikščionybės atžvilgiu. Nes jo žodžius — tuo ar kitu pavidalu — šiandien kartoja aibė teologų ir sielovadžių. Štai tik du šios rūšies pavyzdžiai. "Tarti Jėzui taip, skaitome 24 autorių kny-

ku, kuriuos Jėzus padarė" (Jn 21,25), kurių tačiau Jonas neužrašė. Ir ne tik jis neužrašė; visko neužrašė nė kiti autoriai bei jų raštų redaktoriai. Naujasis Testamentas nėra nei galutinė, nei pilnutinė Kristaus pažinimo versmė. "Būtų išmone tikėti, kad visas Kristus telpa tarp dviejų knygos viršelių" (P. Caadajev). Čia glūdi pagrindinė protestantizmo klaida: sola scriptura niekados nėra buvę ir iš viso būti negali. Naujasis Testamentas be Bažnyčios nustoja galiojant ne tik kaip šventraščiui, bet ir kaip šaltiniui, kadangi visa, ką jis pasakoja, yra imta iš Bažnyčios. Taigi: ne visur ir ne visados galima tarti "Bažnyčia — ne", nepaneigiant paties Kristaus.

Štai kodėl galutinė Krikščionybės skleidimo pasaulyje prasmė ir yra pastatyti žmoniją prieš tą patį klausimą, kurį Jėzus kėlė apaštalams ir kurį jis kėlė visiems, visur ir visados: "Kuo jūs mane laikote?" (Mt 16,15). Žmonės gali laikyti Kristų daug kuo: "Jonu Krikštytoju, Eliju, Jeremiju" ar kokiu kitu pranašu (plg. Mt 16,14); jie gali laikyti jį

goje "Kodėl aš esu krikščionis — Warum ich Christ bin", reiškia ne pripažinti antžemiškus duomenis bei įvykius, bet galėt gyventi viltimi ir mėginti būti atviram kitiems (p. 81)... Tarti taip Jėzaus dieviškumui... nėra dalyko branduolys (p. 75)... Kad būtum krikščionis nėra reikalo tarti taip Kristui kaip Dievo Sūnui ir jo priskėlimui" (p. 74) (5). Ir šių žodžių autorius, beveik didžiudamasis, priduria: "Šia prasme aš negaliu ir nenoriu būti krikščionis" (t.p.).

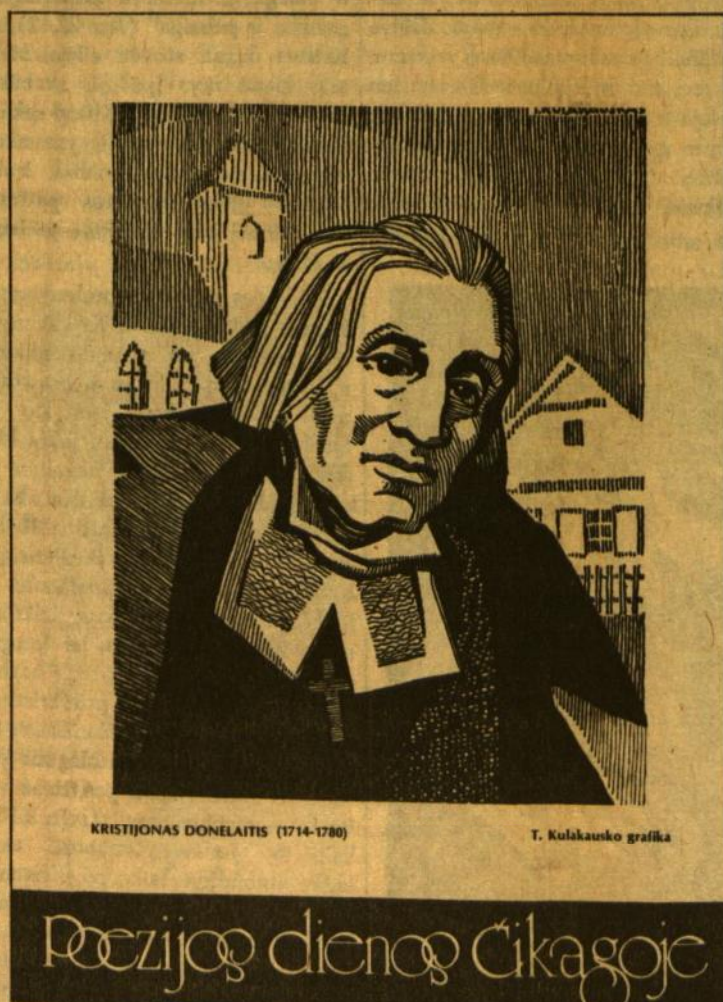
Tai teologo žodžiai. Tą patį kartoją ir pasauliškis: "Pastarąjį dešimtmetį aš atradau istorinį Jėzų. Žinote, Dievas veikia šiame žmoguje. Jo Naujiena darosi tiesiog apčiuopiama. Jėzus, mano nuomone, gyvens ilgiau, negu Bažnyčia... Šio Jėzaus pažiuromis į Dievą aš sekti negaliu. Bet jo mokslas apie meilę... tai centrinė gyvenimo linija. Aš jį tikiu, šitai Jėzui. Tai žmogus, prokurį kažkas spindi; kažkas, kas mane būtinai liečia" (6). Trumpai tariant: atsieti Kristaus asmenį nuo "Jėzaus reikalo", šį reikalą teigti, o patį asmenį juo grįsti bei aiškinti — štai renaniškojo nusistatymo linkmė, visa jėga atbudusi dabartyje ir persunkusi ne vieno krikščionio sielą. "Kristus — taip" šiandien reiškia žmogaus elgesį pagal Jėzaus etiką, išreikštą įvairiais palyginimais, pamokymais, įsakymais. Kristus — dorovininkas žavi daugelį tiek savo gyvenimu, tiek savo mokslu. Tačiau kas jis yra pats savyje kaip asmuo, esti arba nesvarbu, arba nereikalinga, kadangi Jėzaus etika yra aiški ir be jo paties; ji būtų aiški, net jei Jėzaus iš viso nebūtų buvę.

— P. Sartre vienoje vietoje yra pastebėjęs, esą pasaulyje niekas nepasikeičia, jei Dievo ir nebūtų. Jo žodžius pamėgdžijo vienas teologas sakydamas, kad Krikščionybėje niekas nepasikeičia, jei archeologai rastų Jeruzalėje mumiją ir neabejotinai įrodytų, esą tai Kristaus lavonas.

Šiam tad Jėzui — dorovininkui, šiam Jėzui — rabbi iš Nazareto mes ir tariame ne. Nes čia "Jėzaus reikalas" užstoja tarsi šešelis Kristaus asmenį ir iškreipia Krikščionybės esmę. Savo paskaitose apie dievažmogiškumą Vl. Solovjovas yra pabrėžęs, kad Krikščionybė turi savą turinį, kuris ją skiria nuo kitų religijų, ir kad šis jai savas bei skirtinas turinys yra ne Kristaus mokslas apie pasaulį, apie žmogų, net ne apie Dievą, o tikslai apie patį save: Kristus — jis Pats — stovi Krikščionybės centre ir sudaro jos pagrindą. Kristaus etika plaukia iš jo ontologijos. Kitaip ji neturėtų jokio pateisinimo. "Didžiausias Krikščionybės pavojus yra kalbėti ne apie Jėzų Kristų, o apie dieviškąjį Mokytąjį" (V. Rozanov). Nes čia funkcija — mokymas — pridengia asmenį. Pridengus gi asmenį, ntvksta mokymo pagrindimas, ir "mokytojas" virsta svaiziotu. Kristaus darbai ir žodžiai būtų gryna išmonė, jei jie neplauktų iš jo asmens sanklodos. Todėl Vokietijos vyskupas savo pareikime ryšium su H. Kuengo knyga "Christ sein" ir rašo: "Jėzus Kristus negali daryti to, ką daro, jei jis nėra tai, kas yra" (7).

Štai kodėl galutinė Krikščionybės skleidimo pasaulyje prasmė ir yra pastatyti žmoniją prieš tą patį klausimą, kurį Jėzus kėlė apaštalams ir kurį jis kėlė visiems, visur ir visados: "Kuo jūs mane laikote?" (Mt 16,15). Žmonės gali laikyti Kristų daug kuo: "Jonu Krikštytoju, Eliju, Jeremiju" ar kokiu kitu pranašu (plg. Mt 16,14); jie gali laikyti jį

(Nukelta į 2 psl.)

KRISTIJONAS DONELAITIS (1714-1780)

T. Kulakausko grafika

Poezijos dienos Chicagoje

KRISTIJONO DONELAIČIO 200 METŲ MIRTIES SUKAKČIAI

Gegužės mėn. 30 d. 8 v.v. ir 31 d. 8 v.v. 1980 JAUNIMO CENTRE

Šių metų Poezijos dienų Chicagoje plakatas, suprojektuotas Petro Aleksos su T. Kulakausko grafika.

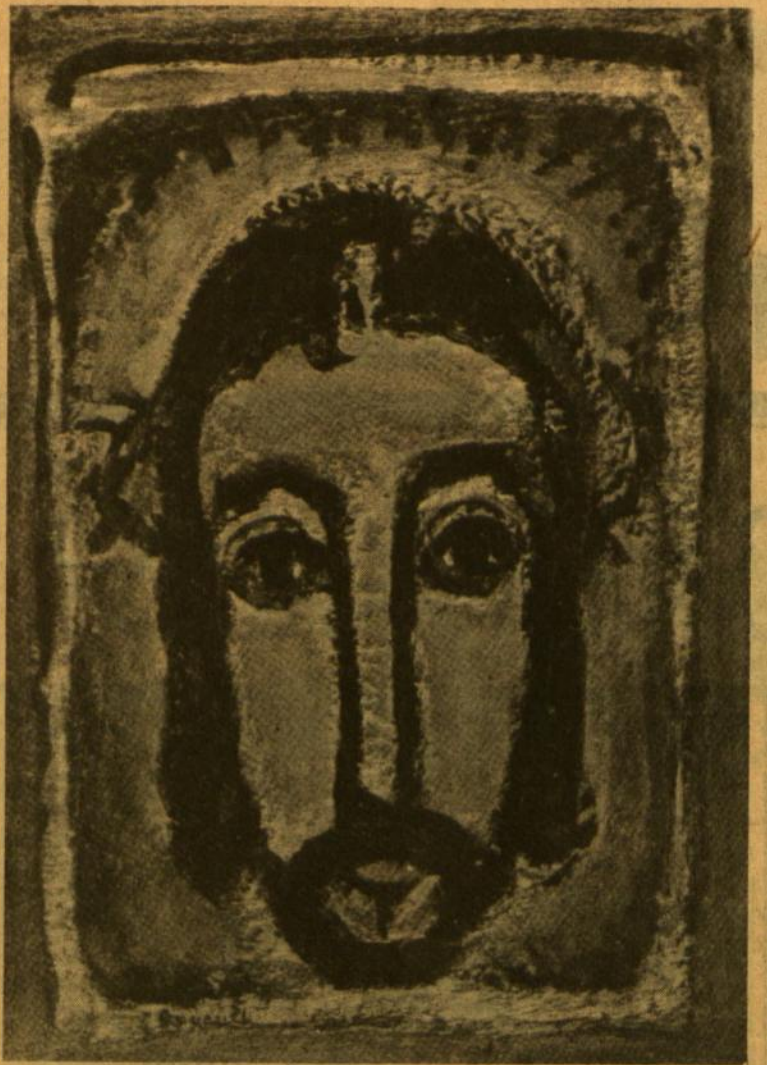
Kristus : asmuo ar reikalas ?

labdario, vargšų užtarėjų, gyvenimo pakaitų skelbėjų ir net sukilėlių. Tačiau visi šie aptarimai esti Kristui priskiriami tik iš viršaus, todėl liečia tik jo funkcijas, o ne jį patį kaip asmenį. Tik tada, kai anas į apaštalus kreiptas klausimas yra atkreipiamas tiesiog į mane patį ir liečia Kristų irgi kaip jį patį, tik tada jis kyla iš gelmių ir darosi man savas: Kuo tu laikai mane? Nes tik tokiu atveju asmuo stoja prieš asmenį akis į akį. Kalbėti tad apie Kristų galima ne tos ar kitos teologinės teorijos, o tik asmeninio išpažinimo forma. Tarti "Kristus — taip" reikškia išpažinti, kas jis iš tikro yra.

2

Kas tad yra Kristus kaip jis pats? — Dabartinė christologija nuolat pabrėžia nepakartojamą ir nepapildomą Kristaus savitumą, tačiau ji bijo aiškiai išpažinti, kame gi šis savitumas glūdi. J. vadina Kristų "žmogiskumo mastu" (W. Dirks), "galutinio mastu" (H. Kueng), "žmogiskosios būties modeliu" (H. Kueng), "atsakymu į žmogaus gyvenimo prasmę" (D. Sevrakis), "žmogaus provaizdžiu" (D. Soelle), net biologine "didžiąja atmaina, neatgręžiama ir nukreipta ateitin kaip ir visos vykstant biologinės atmainos, kurios gyvybę ne menkina, o stiprina" (W. Dirks) (8). Vis dėlto nesunku pastebėti, kad šios Kristui priskiriamos savybės anaipol nepadarą jo nepakartojamą savitą. Dėl ko gi Kristus turėtų būti žmogiskumo mastas ir tai net galutinis mastas? Dėl ko gi jis turėtų būti žmogiskosios būties modelis ir net provaizdis? Dėl ko gi jis turėtų atsakyti į gyvenimo prasmės klausimą? Be abejo, mes galime sutikti, kad Kristus yra ir mastas, ir modelis, ir provaizdis, ir atsakymas. Tačiau kas yra ta jėga, kuri padaro jį ir mastu, ir modeliu, ir provaizdžiu, ir atsakymu? Juk visos šios Kristaus savybės yra tik pasekmė, o ne priežastis. Neatskleidus gi priežasties, būtų lengvadiška ir net banalu kažkokį ten izraelitą iš Nazareto laikyti žmogiskumo mastu ir net žmogiskosios prasmės nešėju. Užtat šitokiam be aiškaus ir tikro pagrindo nudailintam Kristui mes ir sakome griežtai ne.

Kur tad slypi pagrindas, kad anas izraelitas iškyla viršum visų ir viršum visko savo nepakartojamą ir neperžengiamą savitumą? — Tėra vienas vienas vienintelis šaltinis, galintis šį pagrindą atskleisti, būtent: Kristaus santykis su Dievu. Drįsčiau betgi teigti, kad dabartinė christologija šio santykio kaip tik reikiamai nesklaido. Nepakartojamas bei nepapildomas Kristaus savitumas šandien paprastai esti įsiskaidomas jo santykiu su žmogumi, ypač su nusikraustu, pažemintu, kenčiančiu žmogumi, paliekant Dievą arba visiškai šalimais, arba padarant Kristų Dievo garsikalbį, per kurį Dievas skelbia savo valią, tarsi jos nebūtų jau skelbęs įvairiausių pranašų bei išminčių lūpomis. Dar daugiau: šiandien manoma, esą galima kalbėti apie Kristų net ateistams. Tai rodo prieš porą metų išleista ir didelio pasisekimo turėjusi knyga "Jėzus ateistams — Jesus fuer Atheisten" (Stuttgart 1977), parašyta čekų filosofo marksiso — ateisto Milan Machoveč. Šia knyga Machoveč noris šventraštyje esamą išganyto idėją pagilinti, naujai interpretuoti ir tuo parodyti, kad Jėzus — išganytojas esąs ano meto socialinių bei ekonominių sąlygų padaras. Modernus marksistas, pasak Machoveč, galis visai rimtai imtis "Jėzaus reikalo", kadangi šis reikalas atitinkas Markso metodologiją kiekvienai idėjai ar jos istorinei apraiskai įsiskaidyti ekonominių sąlygų. Santykis su Dievu šia esąs visiškai nereikalingas. Net jei Jėzus ir būtų buvęs nepaprastai Dievu patitinkęs žmogus, jo skelbimo bei veiklos tikrosios šaknys kerojančios vis dėlto ne šiame pasitikėjime, o prisilėgusios klasės kovoje už savo išsi-

George Rouault (prancūzas, 1871-1958)

Šventasis Vėldas (aliejus)

vadavimą. Todėl atelstiskai — marksistinė Jėzaus interpretacija esanti ne tik galima, bet dargi net būtina, kad marksizmas atitiktų dabarties lūkesčius (9). Ir tai labai nuosekli, jei Krikščionybė, kaip teigė jau Renanas, yra ne ontologija, o tik etika. Jei betgi Krikščionybė yra daugiau, nei tik etika, tuomet Kristus, svarstomas be Dievo, yra netikras Kristus, kuriam kaip tik reikia tirti ne. — Kaip tad susieti Kristų su Dievu?

Kristaus santykis su Dievu yra nusakomas žodžiais: "tikras žmogus ir tikras Dievas — verus homo et verus Deus". Tai yra formulavęs jau visuotinis Chalkedono susirinkimas daugiau, nei prieš pusantro tūkstančio metų (451 m.). Savyje šio formulė yra ne kas kita kaip truputį konkretesnė išraiška Evangelijos skelbimo: "Žodis buvo Dievas... Tas Žodis tapo kūnu ir gyveno tarp mūsų" (Jn 1,1,14). Tai reiškia: Kristus yra tikras Dievas, tapęs tikru žmogumi. Jis nėra nei tik Dievas, kuriam žmogybė būtų tik priedanga, tik išvaizda ar kaukė. Bet jis nėra nei tik žmogus, kuriam dievybė būtų tik vidinė nuotaika, tik malonė ar įkvėpimas. Nei Kristus yra tos pačios esmės bei prigimties, kaip ir mes visi, ir tos pačios esmės bei prigimties, kaip ir Dievas. Dievo ir žmogaus sąjunga Kristuje yra ne moralinė ar simbolinė, o būtinė arba ontologinė. Todėl kalbant apie Kristų — žmogų nevalia pamiršti, kad jis yra ir tikras Dievas, o kalbant apie Kristų — Dievą negalima neįvertinti jį kaip žmogų. Christologija apima ir turi apimti abu šiuos polius, nes tik šia apimtimi ji atskleidžia tikrąjį Kristaus asmenybės sąrangą. Kas tad išleistų iš akių tą ar kitą polį ar jį net neigytų, tas kalbėtų apie netikrą Kristų, kuriam mes privaltume tirti ne, nepaisydami tokios kalbos entuziazmo.

Šiandien gana garsiai kalbama apie Kristų kaip apie tikrą žmogų, išvystant jo žmogiskumą į visas plotmes. Tačiau šiandien tik nenoromis kalbama apie Kristų kaip tikrą Dievą, pasitenkinant, pavadinus jį "dievišku" simboline prasme, bet vengiant regėti jame Dievo Sūnų tos pačios esmės, garbės bei didybės, kaip ir Tėvas, ką kaip tik ir skelbė Chalkedono susirinkimas. Mūsų dienomis yra atsinaujinę tiesiog net pasikartoję tie patys Kristaus asmenybės svarstymai, kokie yra buvę 4-5 šimtmečiuose. Jei kas manytų, esą to ar kito šiandieninio teologo pabrėžiama Kristaus žmogybė ir pritemdoma Kristaus dievybė esąs naujas dalykas, atitinkas mūsų laikų dvasią, tas nesu-sivoktų Bažnyčios istorijoje nė trupčio. Kristaus atžvilgiu mes, šiandieniniai, nesame tarę nė vieno saki-

nio, kuris nebūtų buvęs tartas 4-jame ar 5-jame šimtmetyje, anuo nepaprastai aštrių bei įtampių christologinių ginčų metu. Teologijoje — gal net labiau, negu kurioje kitose srityje, yra klaidinančios ir apgaulusios vartojimas naujų terminų. Senos sampratos, įvilktos į madinį žodyną, anaipol nepraranda savos esmės, kaip 70 metų senutė nepajaunėja, seginti trumpųjų sijonėlių. Taip yra ir su mūsų šiandieninėmis kalbomis apie Kristų. Visos jos yra senos, labai senos. Visas jas Chalkedono susirinkimas yra užbaigęs. Mes jas tik atšviežiname, tarsi šio susirinkimo nebūtų buvę.

Į priekiaštą gi, esą Chalkedono susirinkimas nusakė Kristaus asmenybę graikiškosios filosofijos sąvokomis, reikia pastebėti, kad graikų kalba susirinkimo dalyviams buvo jų gimtoji kalba ir kad todėl jie kalbėjo apie Kristų žmogiskomis sąvokomis, kaip kad mes apie jį šiandien kalbame lietuviškai. Išmonė yra tvirtinti, esą modernus žmogus šių sąvokų nesupranta. Tai tuščias išsiskukėjimas. Juk jeigu modernus žmogus sugeba suprasti ano meto Bažnyčios Tėvų raštus, jeigu jis sugeba suprasti kaip tik to paties meto stabmeldiškių neoplatonikų mintis, kodėl tas pats žmogus staiga pasidarytų toks kvailutis, jog imtų ir nebesuprastų susirinkimo mokslo. Jis gali šį mokslą priimti, gali jo ir neimti; tai jo laisvo apsisprendimo dalykas. Tačiau yra paprasčiausia netiesa tvirtinti, esą Chalkedono christologija turinti bū-

Emil Nolde (vokietis, 1867-1956)

Iš ciklo „Bijau“

LIŪNĖ SUTEMA

Bijau — baimė liūti žalia,
ji semia, užlieja mane,
kvepėdama žuvim ir dumbliu —
skęstu —
neišgelbėsi manęs slidžiom, pažaliavusiom rankom —
skęstu Vandens glėbyje —

Vandenis liūliuoja, supa,
liūliuoja mane —
visais ežerais, kuriuose braidžiau,
tvenkiniais, kurių nendres skyniau,
visais upeliais, kurių žvaigždės išrinkau —
bijau — bijau, mano šauksmas
praners pro tave žuvim žalia,
jai tinklo nėra —
bijau, niekada nepasakėsiu —
Vandenis tik skandina,
skandina mane,
neleisdamas užspringti žuvim ir dumbliu —
Baimė žalia — —

Jei myli mane,
būki Nojaus arka
ir išsaugoki,
elnių devyniaragi,
kamanę dūzgiantį,
žaltį Žilviną
ir save —
išsaugoki man — —

Liūnė Sutema, kurios poezijos knygos "Tebūnie tartum pasakoj" (1968), "Nėbėra nieko svetimo" (1962), "Bevardė šalis" (1966) ir "Badmetis" (1972) įrašė ryškiai matomais vardais lietuvių poezijos išvilioje raišo. Poetė dalyvauja šių metų Poezijos dienosose Chicagoje ir Jaunimo centro kavinėje naujausiu savo eilėraščių skaitys gegužės 31 d. (šeštadienį) 8 val. vak.

ti peraiškinta, kad mūsų meto žmogus ją suprastų. Juk reikia nepamiršti, kad, norint ką nors peraiškinti, reikia visų pirma pačiam suprasti turinį to, ką nori peraiškinti. Kitaip peraiškinimas virsta kita evangelija, apie kurią šv. Povilas galams rašė: "Kitos nėra; yra tik jos klaidinančios žmones, kurie nori iškreipti Kristaus Evangeliją" (Gal 1, 7). Mūsų dienų christologijoje esama daug iškreipimų, pridengtų neva istorine kalta ar egzgezežės mokslo. Suklastotų krikščionių pavidalai šiandien žvelgia į mus iš visų pusių.

Kristus — tikras Dievas tad ir yra tasai mūsų įsiskaidomas pagrindas, kuris padaro jį nepakartojamą ir nepapildomą savitą. Tai pagrindas, kuris tiek Kristaus mokslą, tiek jo paties elgesį išgelbsti iš svaigėlio plėtomės ir perkelti į masto, modelio, provaizdžio plotmę. Jei Kristus nebūtų tikras Dievas, tai būtų apie Kristų žmogiskomis sąvokomis, kaip kad mes apie jį šiandien kalbame lietuviškai. Išmonė yra tvirtinti, esą modernus žmogus šių sąvokų nesupranta. Tai tuščias išsiskukėjimas. Juk jeigu modernus žmogus sugeba suprasti ano meto Bažnyčios Tėvų raštus, jeigu jis sugeba suprasti kaip tik to paties meto stabmeldiškių neoplatonikų mintis, kodėl tas pats žmogus staiga pasidarytų toks kvailutis, jog imtų ir nebesuprastų susirinkimo mokslo. Jis gali šį mokslą priimti, gali jo ir neimti; tai jo laisvo apsisprendimo dalykas. Tačiau yra paprasčiausia netiesa tvirtinti, esą Chalkedono christologija turinti bū-

toriskai. Tai reiškia: paties Dievo paskelbta etika peržengia prigimties dorovės normas ir paties Dievo skelbiama Karalystė peržengia prigimties istorijos rėmus. Štai kodėl jo mokslas yra tikras mastas bei provaizdis, o ne svaigėliojimas ar dykumų fata morgana. Užtat reikia tik stebėtis, kad šiandien atsiranda nemazda žmonių, kurie taria taip Kristui — žmogui, o ne Kristui — Dievui, ne nepastebėdami, kad tuo būdu jie taria taip tikram svaigėliojimui ir prima jo svaigėliojimus kaip žmogiskumo mastą bei įprasminimą, tapdami ir patys svaigėliojais.

3

Ką nūn Kristus, tikras žmogus ir tikras Dievas, atskleidžia mums arba, teologiškai kalbant, apreikia tiek Dievo, tiek žmogaus atžvilgiu? Nes jei Kristus iš tikro yra neperžengiamai savitas, tai tuo pačiu jis yra paskutinis Dievo apreiškimas, po kurio jokio kito apreiškimo būti negali. Kitaip Kristus būtų tik vienas iš daugybės buvusiųjų ir būsimųjų apreiškimų ir būtų pralenkiamas pačia elės sąvoka: kas stovi 'eilėje', tas turi ir pirmatą, ir įpėdinį, vadinasi, nėra nei pirmasis, nei paskutinis. Jei vis dėlto Naujasis Testamentas vadina Kristų "alfa ir omega, pirmasis ir paskutinis, pradžia ir pabaiga" (Apr 22,13), tai Kristus negali stovėti eilėje, būdamas kieno nors įpėdinis ar būsimas kieno nors palenkimas. Kitaip sakant, Kristus nėra tęsinys; jis yra naujo santykio su Dievu pradžia ir šio santykio galas. Kristaus peržengti negalima, kaip negalima peržengti Dievo.

Būdamas gi pats nepalenkiamas, Kristus padaro, kad ir Krikščionybė kaip religija yra nebepralenkiamą ir jokios kitos religijos nebeatstoja. Krikščionijos santykio su Dievu negalima pakeisti jokiu kitu santykiu, kaip Kristaus negalima pakeisti jokiu kitu 'kristumi'. Kaip Kristus yra paskutinis, taip ir Krikščionybė yra paskutinioji. Paneigus Kristų, yra savaime paneigiama ir Krikščionybė. O paneigus Krikščionybę, lieka tik ateizmas, jei žmogus nenori sava sąmone atkristi į barbarę ir grįžti atgal į priešistorinio tarpsnio religijas. Krikščioniškasis istorijos metas yra eschatologinis pačia savo esme: "Atėjo paskutinė valanda — eschate hora" (1 Jn 2,18), kaip šv. Jonas pirmajame savo laiške apibūdina laiką po Kristaus. Kiekvienas kitas 'kristus' nebėra Kristaus tęsinys ar papildas, kaip tai yra buvę pranašų metu, bet kiekvienas kitas 'kristus' yra antikristas, vadinasi, neigėjas ir tuo pačiu anos paskutinės valandos arba eschatologijos liudytojas. Štai kodėl šv. Povilas be atodairos meta anątemą kiekvienam, kuris imtųsi skelbti "kitokią evangeliją", net jei

šis skelbėjas būtų ir "angelas iš dangaus" (Gal 1,8).

Kuo tačiau yra grindžiamas šisai Kristaus, o tuo pačiu ir Krikščionybės galutinis pobūdis? Kodėl Kristus apreikia Dievą galutinai ir tuo būdu kuria galutinį žmogaus santykį su juo arba galutinę religiją?

Tikro Dievo tapimą tikru žmogumi mes vadiname įsikūnijimu. Tai nėra kokia idėja ar teorija, bet visiškai konkretus istorinis įvykis, atsitūdujė taria taip tikram svaigėliojimui ir prima jo svaigėliojimus kaip žmogiskumo mastą bei įprasminimą, tapdami ir patys svaigėliojais.

Ką nūn Kristus, tikras žmogus ir tikras Dievas, atskleidžia mums arba, teologiškai kalbant, apreikia tiek Dievo, tiek žmogaus atžvilgiu? Nes jei Kristus iš tikro yra neperžengiamai savitas, tai tuo pačiu jis yra paskutinis Dievo apreiškimas, po kurio jokio kito apreiškimo būti negali. Kitaip Kristus būtų tik vienas iš daugybės buvusiųjų ir būsimųjų apreiškimų ir būtų pralenkiamas pačia elės sąvoka: kas stovi 'eilėje', tas turi ir pirmatą, ir įpėdinį, vadinasi, nėra nei pirmasis, nei paskutinis. Jei vis dėlto Naujasis Testamentas vadina Kristų "alfa ir omega, pirmasis ir paskutinis, pradžia ir pabaiga" (Apr 22,13), tai Kristus negali stovėti eilėje, būdamas kieno nors įpėdinis ar būsimas kieno nors palenkimas. Kitaip sakant, Kristus nėra tęsinys; jis yra naujo santykio su Dievu pradžia ir šio santykio galas. Kristaus peržengti negalima, kaip negalima peržengti Dievo.

Būdamas gi pats nepalenkiamas, Kristus padaro, kad ir Krikščionybė kaip religija yra nebepralenkiamą ir jokios kitos religijos nebeatstoja. Krikščionijos santykio su Dievu negalima pakeisti jokiu kitu santykiu, kaip Kristaus negalima pakeisti jokiu kitu 'kristumi'. Kaip Kristus yra paskutinis, taip ir Krikščionybė yra paskutinioji. Paneigus Kristų, yra savaime paneigiama ir Krikščionybė. O paneigus Krikščionybę, lieka tik ateizmas, jei žmogus nenori sava sąmone atkristi į barbarę ir grįžti atgal į priešistorinio tarpsnio religijas. Krikščioniškasis istorijos metas yra eschatologinis pačia savo esme: "Atėjo paskutinė valanda — eschate hora" (1 Jn 2,18), kaip šv. Jonas pirmajame savo laiške apibūdina laiką po Kristaus. Kiekvienas kitas 'kristus' nebėra Kristaus tęsinys ar papildas, kaip tai yra buvę pranašų metu, bet kiekvienas kitas 'kristus' yra antikristas, vadinasi, neigėjas ir tuo pačiu anos paskutinės valandos arba eschatologijos liudytojas. Štai kodėl šv. Povilas be atodairos meta anątemą kiekvienam, kuris imtųsi skelbti "kitokią evangeliją", net jei

šis skelbėjas būtų ir "angelas iš dangaus" (Gal 1,8). Kuo tačiau yra grindžiamas šisai Kristaus, o tuo pačiu ir Krikščionybės galutinis pobūdis? Kodėl Kristus apreikia Dievą galutinai ir tuo būdu kuria galutinį žmogaus santykį su juo arba galutinę religiją? Tikro Dievo tapimą tikru žmogumi mes vadiname įsikūnijimu. Tai nėra kokia idėja ar teorija, bet visiškai konkretus istorinis įvykis, atsitūdujė taria taip tikram svaigėliojimui ir prima jo svaigėliojimus kaip žmogiskumo mastą bei įprasminimą, tapdami ir patys svaigėliojais.

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

Visų pirma gero programos dalimi jos bus skirtos Kristijono Donelaičio 200 metų mirties sukaktį paminėti. Gegužės 30 d. (penktadienį) 8 val. vak. Jaunimo centro kavinėje paskaitą apie didžiojo mūsų klasiko kūrybą, įsiskaidomą jai naujų aspektų, skaitys Marija Stankuvienė — Saulaitytė. Po trumpos pertraukėlės gerėsime aktorius Algimanto Diknio režitūliu, skirtu Donelaičio kūrybai. Gegužės 31 d. (šeštadienį) 8 val. vak. ten pat bus gyvyjū poetų kūrybos vakaras, neaplenkiant taigpi individualios donelaitinės temos. Poeziją skaitys: Balys Auginas (iš Clevelando), Aloyzas Baronas, Vitalija Bogutaitė (iš Detroito), Kazys Bradūnas, Eglė Juodvalkė (iš Miuncheno — Vokietijos), Liūnė Sutema ir Julija Švabaitė.

Bus ir kita šių metų Poezijos dienų staigmena: leidėjas ir spausdavininkas Mykolas Morkūnas Poezijos dienoms išleidžia nesenai iš Lietuvos gautą tem nužudyto poeto Kazio Jakubėno prieš mirtį parašytą poezijos rinkinį "Eilėraščiai iš Vilniaus kailėjimo". Poezijos dienų dalyviai patys pirmieji turės progos šią knygą vietoje įsigyti.

Poezijos dienas rengia Jaunimo centras. Jų programą organizuoja ir jai vadovauja Kazys Bradūnas. O visa lietuviškoji visuomenė kviečiama ateiti ir bent du vakarus metuose skirti vien poezijai.

k. byd.

nienomis, galimas ir prasmingas tik akivaizdoje asmeninio Dievo ir melės santykio su šiuo Dievu. Kas tai aplenkia, tas arba tik tuščiai plepa, arba išduoda Krikščionybės esmę. Nes šis dialogas, kaip teisingai pastebi jėzuitas E. Corethas, nėra galynėjimasis protiniais argumentais už tai, ar Dievas yra, ar jo nėra, bet skirtingų akiračių susitikimas, kuriame slypi visiškai kitoks tiek žmogaus, tiek pasaulio pergyvenimas (10).

Tačiau Kristus apreikia ne tik Dievą. Būdamas tikras žmogus, Kristus apreikia ir žmogų — ta prasme, kad atsako į šv. Augustino keltą klausimą, kas yra žmogus Dievu. Savo "Išpažinimų" pradžioje Augustinas klausia Dievą ne tik, "kas Tu man esi — quid mihi es", bet ir "kas aš pats esu Tau — quid Tibi sum ipse" (Conf 1,5). Dievo įsikūnijimas yra atsakymas į šį klausimą. Nes tasai veiksmas, kuriuo "Žodis tapo kūnu" (Jn 1,14), kaip tik eina žmogaus link: Die-

(Nukeita į 4 psl.)

Kai buvome jauni, Paryžiuje vandravojom Inžinierių Kazimierą Motekaitį prisiminus

STEPAS ZOBARSKAS

Studijuoti Paryžiuje buvo daugelio laisvosios Lietuvos jaunųjų svajonė. Laisvė, lygybė ir brolybė — prancūzų revoliucijos paskleisti šūkiai buvo artimi ir mūsų širdims. Ta svajonė išsipildė po to, kai už "Ganyklų vaikus" gavau Raudonojo kryžiaus literatūrinę premiją, tada dar pirmą ir vienintelę Lietuvoje. Švietimo viceministeris Kazimieras Masiliūnas, kuris anksčiau buvo pasikvietęs mane į "Sviesos kelių" redakciją, vieną vakarą paklausė:

— Ar nenorėtum sveikas arčiau susipažinti su prancūzų kultūra, pramokti jų kalbos? Lietuvos ryšiai su Prancūzija nuolat darosi stipresni. Būtų svarbu, kad mūsų jaunieji intelektualai nebesustotų Berlyne ar Vienoje, bet patrauktų į Paryžių.

Ilgiau skatinti nebereikėjo. Vieną rytą 1936 metais išsiritau iš traukinio Gare du Nord stotyje su kailiniais ir pora valizų, pripildytų knygomis, drabužiais ir rūkytomis dešrom, padaviau šoferiui adresą ir netrukus atsidūriau prie Lietuvos pasiuntinybės durų.

Mačiau, kaip šypsosi tarnautojai, išvydę tokį paysaną. Jų tarpe radau ir vieną kitą pažįstamą: dr. Ladą Natkevičių, pasivadinusį Natkum, kuris vėliau buvo paskirtas mūsų atstovu Maskvoje, vietoj pasitraukusio poeto Jurgio Baltrušaičio, ir konsulą Algirdą Vanagą. Natkevičius patarė nusivilkti kailinius ir supažindino su kitais pasiuntinybės tarnautojais: su inž. Dobkevičium, pagyvenusiu ponu su ožio barzdele, kuris pasisakė esąs mano kaimynas rokiškėnas, su labai simpatiška ir paslaugia jauna ponija, prof. Žemaičio dukra, su Jonu Vaitkevičium, kuris studijavo ir drauge dirbo pasiuntinybėje, ir su inž. Kazimieru Motekaitiu, gražiai nauagusiu šviežiaplaukiu.

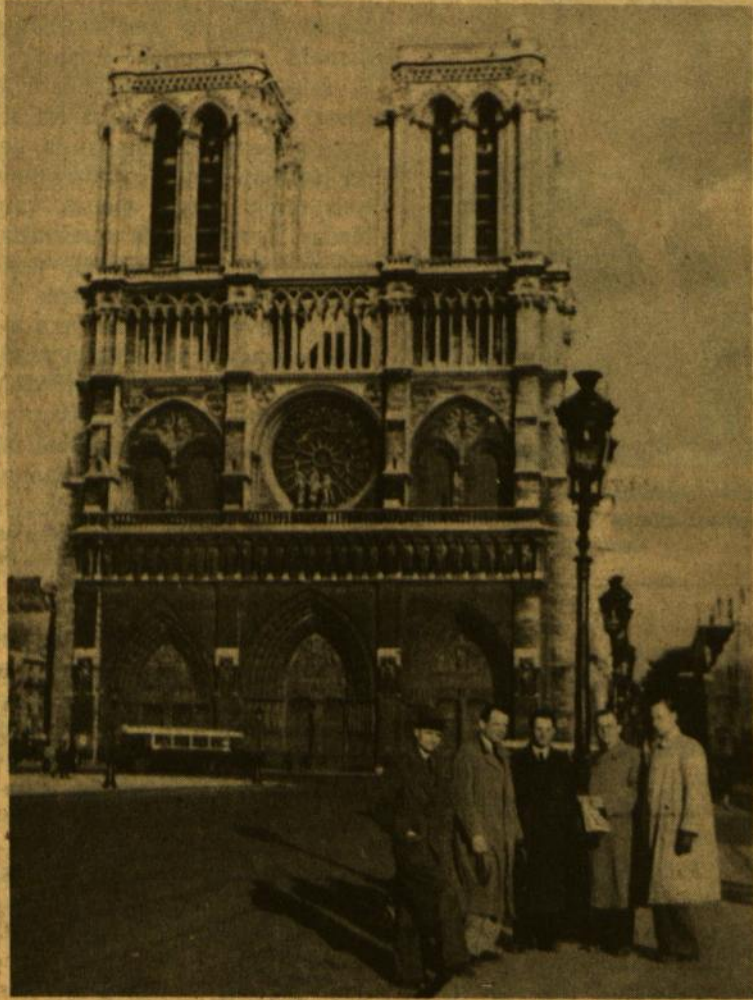
Netrukus nusileido iš antro lauko ir pats ministeris Petras Klimas, dailus, elegantiškas, santūriai besišypsantis. Jį pažinojau iš fotografijų. Žinojau, kad jis ne tik diplomatas, bet ir istorikas, "Skaitymu" vadovėlio autorius, o svarbiausia — jo plinkančią galvą puošė Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo signataro aureolė.

Spusterėjo jis mano ranką, pasitaisė akinus, peržvelgė mane nuo galvos iki kojų ir pasakė: — Jūs ten, Kaune būdami, galvojat: atvažiuosiu į Paryžių, pabūsiu dvejus ar trejus metus ir jau tiek prisisemsiu kultūros, kad per ausis pradės varvėti.

Pasijutau įželstas. Žiūrėdamas tiesiai jam į akis, atkirtau: — Man nusišpėjau, kas ką galvoja. Štai, Kaune kai kas galvoja: tas Klimas sėdi Paryžiuje ir nie velnio nepadaro. Bet jūs, pone ministeri, kaip sėdėjot, taip ir sėdit.

Staiga nusteibtų tarnautojų akys sužibėjo, veidai susiraukė. Iš kokios paraistės čia tas barbaras atsikraustė, kad taip drįsta su ministriu kalbėti. Maniau jau, kad kuris nors sugriebs mane už sprando ir išmes lauk. Tik vienas inž. Motekaitis, netoliese stovėdamas, ramiai šypsojosi. Rūstybė nepasirodė ir Petro Klimo veide. (Vėliau patyriau, kad jis pekliskai nemėgo pataikūnų ir toks peštukas kaip aš jį net gero kaimo sudomino).

Didžiausiam tarnautojų nusteblimui, ministeris uždėjo ant mano peties ranką ir nusivėdė į viršų. Ten supažindino su žmona, labai gražia žilagalve, Vaizganto sesers dukra, kuri atrodė visai

Prie Notre Dame Paryžiuje. Iš kairės į dešinę: Kazimieras Motekaitis, Feliksas Mackus, Stepas Zobaras, Dūndulis ir Smilgevičius.

kaip Vaizgantas ir kalbėjo gyvnai svėdasietiška, su grakščia dukra Eglute ir su mažu sūneliu Peteliuku. Paskui aprodė savo didžiulę biblioteką, kurioje buvo daug retų ir brangių knygų. Nemaža buvo ir garsųjų prancūzų rašytojų, kuriems leidėjai išleisdavo specialias numeruotas laidas, oda įrištas, netgi su spalvotomis iliustracijomis, kurių eilinėse laidose nebūdavo. Per visą pokalbį Petras Klimas buvo šiltas, draugiškas, o kai vėl nusileidom į raštinę, jis pasakė:

— Žinai, jeigu ko nors prireiks, nesikreipk kitur, eik tiesiai pas mane.

— Nebent pinigų pristigčiau...

— Nu, kad ir pinigų, kitur nesikreipk.

Paskui privėdė mane prie Motekaitio.

— Paglobok jį, pone inžinieriau. Nemokėdamas kalbos, jis čia kaip viščiukas, iš kiaušinio išsiritęs. Nemanau, kad su juo turėtumėt didelio vargo.

— Tai gal ir važiuosim, — pasakė Motekaitis.

Atsisveikinau su tarnautojais (jų žvilgsniai dabar, vėl buvo atlaidūs ir draugiški), užsisiaučiau kailinius, Motekaitis paėmė valizą ir išėjom iš pasiuntinybės. Nuvažiavom į tokią siaurą,

viduramžišką gatvelę lotynų kvartale, užėjom į viešbutėlį, esantį visiškai netoli Panteono. Jis pats čia gyveno ir man gavo kambarį.

Vėliau išsikalbėjus, paaiškėjo, kad inž. Motekaitis jau buvo baigęs Prancūzijoje mokslus ir šiuo metu ginklavimo valdybos priskirtas lyg ir ryšininku tarp Lietuvos ir Prancūzijos ginklavimo valdybų. Nors ir gaudamas tokią algą, kuri gerokai prašoko mūsų stipendijas, Kazimieras gyveno studentiška, labai mėgo teatrą, pats ėjo ir mane dažnai pasikviesdavo. Labai žavėjosi kai kuriais mažosios scenos dainininkais, ypač jam patiko Maurice Chevalier, Tino Rossi, gerai imitavo jų dainas.

Tame pačiame viešbutyje gyvenė koks anksčiau atvažiavęs teisininkas Feliksas Mackus, VD Universiteto rektorius Mykolas Roemerio asistentas, gerai pramokęs prancūzų kalbos, kuris tuo metu vertė Rousseau veiklą

Contrat social. Taigi sudarėm draugiją trijulę. Vis dėlto, man rodos, kad artimiausia draugystė užsimezgė tarp Kazimiero ir manęs. Jis visada buvo didelis optimistas, linksmas, stengėsi kaip galima daugiau Paryžiaus ir jo apylinkių pats pamatyti ir kitiems

Šokių šventei ruošiantis

ALOYZAS BARONAS

OŽELIS

Mes visi oželį šokam,
Kad tauta būtų rami,
Su nekaustytom kanopom
Viens kitam įspirdami.

Ar tai priešą, ar tai draugą
Badome ragais gražiais,
Ir veikla už laisvę auga,
Mums besimušant ožiais.

Būti baisiai užsispyrus
Ir teisinga ir smagu.
Spirk, kaip niekas dar nespyrė,
Kaip nedūrė, durk ragu.

Bemekenant mums oželį,
Tuoj tėvynė bus laisva,
Nes iš juoko sprogti gali
Bežiūrėdama Maskva.

SADUTĖ

Šoka sadutę koja už kojos,
Neša gelytę mūs sesutytę,
Žengdama tyliai ji pagalvoja
Po šito viso užsirūkyti.

Paskui, stipresnio šiek tiek užpylus,
Kad sužydėtų jaunystė skruostuos,
Su juo išlekti automobiliais
Toliau nuo rūtų, raštų ir juostų.

Sako, ten rūkas sodyboj guli,
Ežere mėnuo spindulį meta,
Čia po vestuvių brangi sesulė
Vyrelį tempia pas advokatą.

Žengia sesutės lėtai ir tykiai,
Aplabų bijo nėsdomos gelę,
Kad nemodernios, kad niekam tikę,
Kad jos dar visos su rūtų tėlėmis.

parodyt. Apkelia vom kone visus žymesnius teatrų, muziejus. Kelis kartus lankėmės Versalio rūmuose. Didelį įspūdį padarė Malmaison pils, kurioje prieš mūsų akis prabėgo didžiojo korsiكية nenuoramos Napoleono Bonapart'o gyvenimas. Nuo korporalo iki imperatoriaus, baigiant suoleliu, ant kurio padėtas lininis švarkas ir lazdele iš Sv. Elenos salos, Manė ypač sujaukino jo užrašų knygtelę, kurioje sužymėti kovos lauke žuvę jo maršalai ir generolai. Prie kryželių, pridėtų priešais pavardes, dar buvo trumpi komentarai, parašyti labai gražia, aiškia rašysena: il fit trēs grand soldat (jis buvo labai didelis kareivis).

Kazimieras buvo ir mūsų "bankininkas". Kai kuriam pavėluodavo ateit pinigai iš Kauno, jį prašydavom paskolos, už kurias jis jokių nuosimčių nemėmė. Nesiešiodamas su savim daug frankų, jis paskolą atnešdavo į valgyklą.

— Tai gerai, kad jus sutikau. Dabar bus man proga gražinti jums skolą.

Aišku, visi žinojom, kokias

"skolas" Motekaitis gražina, bet jis vis tiek pasiliko diskretiškas, nes žinojo, kaip baisiai nemaloni skolinis.

Mokėjo Kazimieras ir blogą nuotaiką pragiedrint, padrašint. Atsimenu, vienu metu buvo apėmus apatija. Kalu kalu tuos prakeiktus prancūzų kalbos taisyklų ir netaisyklų veiksmą žodžius, o kalbėti kaip buvo nedraus, taip ir pasiliko.

— Eikim pasižiūrėti Moljero komedijos, — pasiūlė jis vieną dieną.

— Kad aš ten nieko nesuprasčiau.

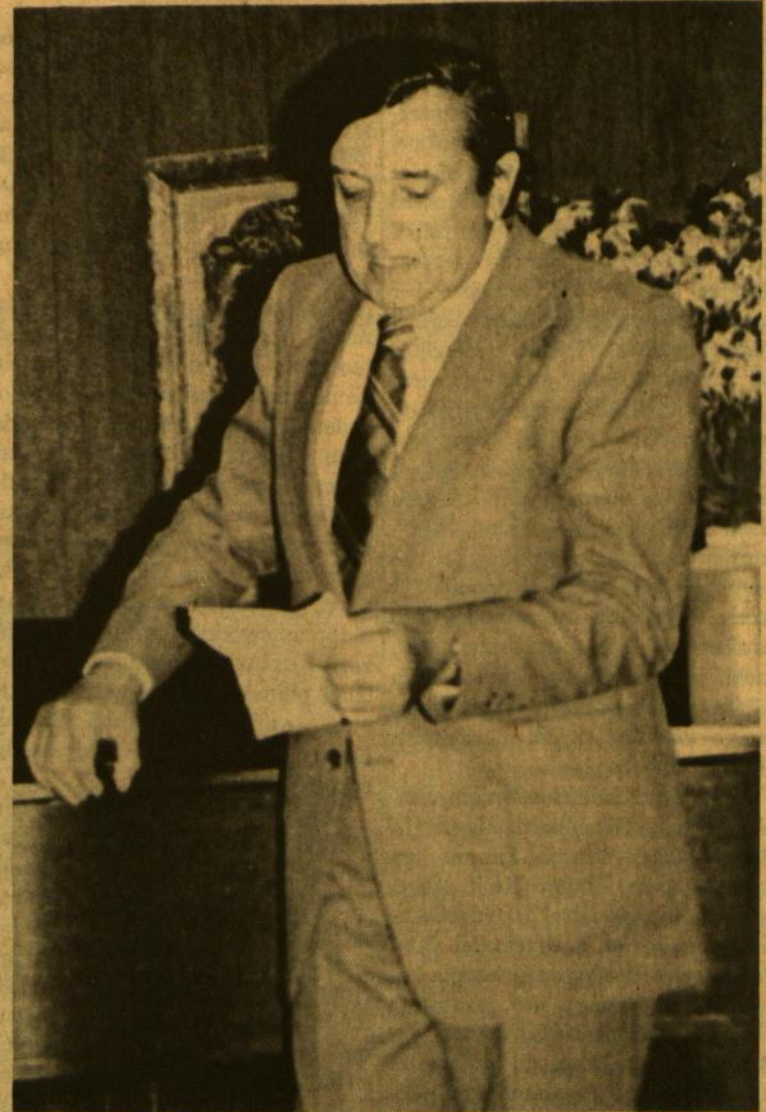
— Iš kur žinot, kad nesuprasit. O gal suprasit?

Aš tik numojau ranka. Ministerija atsiuntė į Paryžių idiotą. Grįžęs į Kauną, neturėsiu kur akių dėti.

O Kazimieras kalbėjo:

— Visi esam pergyvenę tokias pesimistines nuotaikas. Jos išsisklaidys. Eikim į teatrą, vis ką nors suprasit. Moljero tariamasis liginis tikrai ir jus pralinksmins. Aš jau ir bilietus turiu.

Nebesiginčijau. Nuėjom į te-

Aloyzas Baronas skaito savo poeziją Dainavoje. Šviežų savo eilraščių, aplenkdamas ir linksnų donelaitinių temų, jis paskaitys taiggi šių metų Poezijos dienos Chicagoje gegužės 31 d. (šeštadienį) 8 val. vak. gyvųjų poetų kūrybos recitalyje Jaunimo centro kavinėje. Nuotr. K. Ambrozajčio

atrą. Ogi klausaus ir beveik viską suprantul

— Matot, o dar nenorėjot eiti, — sako patenkintas Kazimieras.

Išėjau iš spektaklio pilnas entuziazmo.

Dabar pradėkit skaityti laikraščius ir žurnalus. Le Temps rašomas literatūrine, knygine kalba, bet jei norit pramokti ir eilinio prancūzo kalbos, paskaitykit Paris Soir. Aš pats skaitau ir vieną ir kitą. Labai patinka Maurice Chevalier samojingos kasdieninės apžvalgos.

Bene antrais studijų metais vieną pavakarę susitikau Kazimierą labai nostalgiskai nusiteikusi. Tai buvo neįprasta. Kai aš kartais pasitardavau, kad mane pjauna nostalgija, jis nusišypso: davo: gal esat labai įsimylėjęs? Šį kartą aš jį to paties paklausiau. Jis truputį paraudo, bet nieko neatsakė. Pasiūlė užteiti pas Balzarą, į tokį nedidelį restoranėlį, kur gaudavai užkąst nepaprastai gardžių dešrelių ir išgeriti tiršto, tamsaus alaus. Kaip tik tu dešrelių užvalgyti ir išgerti alaus atvažiuodavo kartais dr. Natkevičius, Algirdas Vanagas, Jonas Vaitkevičius. Kainos buvo perpus brangesnės negu studentiskose valgyklose, užtat ten nu eidavom tik su kokių svečių iš Lietuvos ar svarbesnei progai esant.

— Aš jums, Steponai, pasakyčiau paslaptį, tik duokit žodį, kad niekam apie tai neprasitarsit.

— Tai kas atsitiko, ar kokią moterišką prazūdeit?

— Dar neprazūdžiau.

Suvalgėm po dešrelę, užsigėrėm alum, apšluostėm barzdas, tada Kazimieras išsiėmė iš piniginių jaunos, gražios moters fotografiją ir padavė man. Veidas buvo matytas, netgi labai pažįstamas, bet nenorėjau spėliot.

— Ji kaunietė, ar ne?

— Taip. Izabelė Blauzdžiūnaitė.

— Solistė?

— Ta pati.

— Žiūrėk tu man, toks drovus bernelis, niekur nepamatsysi su jokia moteriške, o dabar štai prie kylančios operos žvaigždės įsitaisęs. Sveikinul! Ne per seniausią girdėjau ją dainuojant. Iš jos išaugo labai gera solistė.

Abu susidaužėm alaus boka-

lais. Nugėrėm putą.

Tada ir aš jam padariau staigmeną, parodydamas savo Matildos fotografiją.

— Tai mat koks! Mane bara, o pats irgi neblogesnis. Kad nors žodžiu būtum prasitaręs.

Jei anksčiau tik taip sau draugai buvom, tai dabar staiga suartėjom.

— O kada, Kazimierai, bus vestuvės?

— Galutinai dar nesutarėm datos, bet netrukus, kai tik grįšiu į Kauną.

— Ilgai nelauk, žiūrėk, kad koks generolas jos nenuzdžiautų.

Sugrįžę viešbutin, abu rašėm laiškus. Kitą rytą, bevalgydami croissant ir užgerdami karštu pienu Dupont kavinėje, palyginom, kurio laiškas sunkesnis. Kazimieras pakilojo abu, tarsi pasverdamas, paskui išdidžiai pasakė:

— Mano daug sunkesnis.

Jis grįžo į Lietuvą metais anksčiau. Nebeatsimenu, ar buvom susitikę Kaune. Tiesa, kartą mačiau Valstybiniam teatre kapitono uniformoje, kur abu klausėmės jo žmonos Izabelės dainavimo. Paskui mūsų ryšiai lyg ir nutrūko. Tik atvažiavęs į Ameriką, rodos, "Drauge" pastebėjau Izabelės Motekaitienės pavarde. Tuoj pasiteravau jo adresu ir parašiau laiškelį. Kazimieras atsakė ilgą laišku ir kvietė kada jį aplankyti. Trumpam atsiradęs Chicagoje, užėjau pas jį. Buvo tik atsikraustęs į naują butą, nei baldų dar nebuvo, tik vienas TV aparatas. Susėdom ant grindų, išgėrėm alaus; atsiprašė, kad pas jį dabar tokia netvarka. Buvo linksmas, sakėsi dirbąs kažkur prie vagonų. Susitarėm kitą kartą, kai jau bus apsitvarkęs. Per Kalėdas pasikeisdavom laiškais. Kai mirė mano žmona Matilda, jis parašė man labai šiltą, gilią užuojautos pilną laišką, kurį iki šiai dienai tebesaugau.

1978 metų vėlyvą rudenį vėl pasimatėm su Kazimieru. Tai buvo vienas iš pačių šilčiausių, pačių jaukiausių susitikimų. Dabar jis supažindino mane su savo gyvenimo drauge Izabele, su vis labiau garsėjančiu sūnum pianistu Manigirdu (antrasis sūnus

(Nukelta į 4 pusl.)

Šeši mintytojai (vienas užlipęs ant pakopos) Paryžiuje. Iš kairės į dešinę: teisininkas Feliksas Mackus, muzikas Zukas, inžinierius Kazimieras Motekaitis, rašytojas Stepas Zobaras ir muzikas Smilgevičius.

Luksemburgo soduose, Paryžiuje, 1936 metais. Iš kairės į dešinę: Stepas Zobaras, Feliksas Mackus ir Kazimieras Motekaitis.

Kristus : asmuo ar reikalas ?

(Atkelta iš 2 psl.).

vas nusileidžia iš savo didybės bei garbės, iš nepasiekiamos savo transcendencijos į žmogišką plotmę, prisilima šios plotmės būseną lig pat mirties, vadinasi, pasidaro „kaip visi žmonės“ (Fil 2,7). Šį Dievo nusileidimą žmogiškoj būsenon mes vadiname kenozė. Tai veiksmas per mažą apmąstytas ir mūsų samonėn įtvirtintas. Vakarų teologijoje jis nevaidina beveik jokio vaidmens. Tuo tarpu tik jis vienintelis išskiria krikščioniškąjį Dievą iš visų kitų „dievų“, kadangi apreiškia žmogų kaip Dievo rūpestį. Kitų religijų dievai yra panašūs į Putino „Rex“, kuriam žmogaus dūšavimai bei dejavimai tikrai „ardo harmoniją“, ir kuris todėl nusisuka nuo pagalbos šaukmo ir, „į purpurą įsivyniojęs“, stebi, kaip žvaigždės vainikan jam klojas. Tokiam „dievui“ žmogus yra ne jo rūpestis, o tik jo ramybės drumstėjas.

Tuo tarpu krikščioniškajam Dievui, gyvenančiam „tarp mūsų“ (Jn 1,14) mūsų būseną, žmogus yra tarsi jo akies lėliukė. Jis jį saugo, globoja, jo įieško lyg paklydusios avelės ar pamastos drachmos. Visa krikščioniškoji išganyto istorija suka aplink žmogų, nes vienintelis išganyto objektas Dievui ir yra žmogus. Aplinkui žmogų yra suteikti visi Kristaus — Išganytojo darbai, įvykiai, pamokymai. Dievas nieko čia nereikalauja sau; jis visko reikalauja žmogui: jo kilnumo, jo didybės, jo vertės, jo teisių. Kristaus atsisirgimas į paniekintą ir kenčiantį žmogų kaip tik ir plaukia iš jo rūpestio žmogui kaip žmogui.

Kristus yra pats didysis humanistas, ir krikščioniškasis Dievas yra pats didysis antropocentrininkas. Šiandien taip stipriai pabrėžiamas „Jėzaus reikalas“ iš tikro sutampa su žmogaus reikalu, nes svarbiausias Jėzaus reikalas ir yra rūpestis žmogui; rūpestis, neišsiskęs tik žemiškaisiais Kristaus žygiais, bet tapęs jo būseną ir amžinybę (plg. Zyd 9,23-28; 1 Jn 2,1-2). Savų reikalų Kristus neturėjo ir ne saviems reikalams tenkinti jis pasirodė žmonijos istorijoje. Kristus gyveno, mirė ir buvojo Tėvo dešinėje ne sau, o žmogui.

Tuo būdu ir Krikščionybė savo esmėje yra antropocentrinė. Teocentrinės religijos yra, pavyzdžiui, judaizmas ar islamas, teocentrinės todėl, kad čia Dievas kaip galybė užgožia žmogų kaip asmenį, padarydamas jį Dievo tarnu ar net vergu. Tuo tarpu Kristus kaip naujos religijos steigėjas yra aiškiai kalbėjęs savo mokiniams: „Jau nebevedinu jūsų tarnais... Aš vadinu jus draugais“, ir „jūs būsite mano draugai“ (Jn 15, 14-15). Žmogus kaip Dievo draugas — štai krikščioniškosios religijos antropologinė samprata. Ir tai yra būtina išvada iš to, kad Dievas, krikščioniškai suprantas, yra Meilė. Juk jei Krikščionybėje Dievas ir žmogus stovi priešais vienas kitą kaip Tu priešais Tu ir yra jungiami dviejų asmenų meilės santykiu, tai savaime suprantama, kad čia negalima kalbėti apie žmogų „tarną“ prasmė. Žmogus — tarnas yra jokia Dievo garbės, ir Dievas — Meilė jokių tarnų nenori. Niekas negalodu gyvybės už savo tarną, o tik už savo draugą (plg. Jn 15,13). Štai kodėl Kristaus vardas „filanthropos“ — žmogaus mylėtojas — yra pats dažniausias bizantinėje liturgijoje. Žmogaus kaip Dievo draugo apreiškimas yra antrasis Kristuje mums duoto apreiškimo bruožas. Tai bruožas, kurio mes irgi nesame pakankamai apmąstę. Man net atrodo, kad mes tol neatskleisime Krikščionybės tikrosios esmės ir jos skirtumo nuo kitų religijų, kol remsimės „būdžiavinėmis“ sąvokomis ir vis nepailaujamai kalbėsime apie „tarnavimą“ Dievui, tarsi Dievas — žmogaus draugas tokio „tarnavimo“ būtų reikalingas. (11)

(Atkelta iš 3 psl.).

jau turis savo šeimą ir gyvena (kitur), ir prie gausybės skaniausių valgių ir gėrimų, prisiminimėm parįžtiškas dienas, prisiminimėm ir tą vakarą pas Balzarą, kur jis man atidengė savo paslapčių. Labai džiaugėsi ir didžiavosi savo šeima. Tą vadinę šilima aš ir pats tuoj pajutau. Tačiau jo veidas atrodė pageltęs, jis nuolat kosėjo. Ejo nebe tokiu tiesiu ir tvirtu žingsniu, kaip anksčiau. Atsiveikindami, ilgai spaudėm rankas. Jis kvietė mane vėl atsilankyti, pabūt ilgiau. Pažadėjau. Kai išėdom ir automobilį, kažkoki nesėdėjau nuojautu nusmėkė per širdį.

— Kažin, ar kada bepasimaty- sim, — prasitariau Kazuii Barzdukui, kuris mane čia buvo atvežęs ir kartu dalyvavo vaišėse. Po kiek laiko pamačiau „Draugę“ žinią apie Kazimiero mirtį. Pasijutau, tarsi būčiau netekęs savo brolio, tarsi dalis mano jaunystės būtų su juo nukeliavusi į anapus. Ilgai sėdėjau užsidėngęs delnais akis, paskui sukvėdėjau: — Sudiev, Kazimierai. Gal kada ir ten pasimatysim.

kaip iš sykio atrodo. Čia palietėme tik patį jo branduolį, būtent: Kristus yra tikras Dievas ir tikras žmogus. Tik šitokiam Kristui, kuris jungia savimi ir dieviškumą, ir žmogiškumą, mes tariame taip. Kiekvienai kitai Kristaus sampratai, kuri temdo, žaloja ar neigia vieną iš šių sandų, tariame aiškų ne.

Be abejo, tuo nepasakėme nieko naujo, nes tai Kristaus supratimas nuo pat Chalkedono laikų. Bet čia ne negalima pasakyti ko nors naujo, kadangi Kristus nėra teorija, kurią būtų galima vis toliau išvystyti ar vis naujai pagrįsti. Kristus yra būtiniškas įvykis, kuris amžinai lieka toks, koks yra sava sąranga, būtent: žmogumi tapęs Dievas. Galima į jį įvykį tikėti, galima į jį ir netikėti. Tačiau tikint ar netikint, reikia būti loģiškam. Kristaus gi atveju logika reikalauja pilnatvės. Jokio dalinio rinkimosi — arba tik žmogus, arba tik Dievas — čia nėra ir būti negali, nepaneigiant pačios visumos.

Taigi: „Kristus — taip“, bet tik pilnutinis Kristus: Dievas ir žmogus, miręs ir prisikėlęs; buvęs istorijoje Bažnyčios būdu ir užkulisis istorijai jos darbų bei kūrinių galutiniui įvertinimui. Tik šitoki Kristų pripažįstame ir išpažįstame. Kas perša mums kitoki „kristų“, perša jį jau netikrą, paversdamas jį suidealintu stabu. Tokiam netikram „kristui“ sakome ne, klausydami šv. Jono apaštalo įspėjimo: „Vaikeliai, saugokitės stabų (1 Jn. 5,21).“

ISNASOS

1. Karl Adam, Das Wesen des Katholizismus, Duesseldorf 1948, p. 20.
2. Karl Adam, op. cit. p. 32.
3. Norbert Greinacher, Warum ich Christ bin; sudėt. veikalas, paruštas Walter Jens, Muenchen, 1979, p. 184.
4. Herbert Braun, Warum ich Christ bin, p. 74.
5. Herbert Braun, op. cit., p. 74, 75, 81.
6. Cit. K. Nientedt, Religioes mit oder ohne Kirche, in „Kirche und Leben“, Muenster-W. 1980 m. nr. 8, p. 16.
7. Cit. Pressedienst des Sekretariats der Deutschen Bischofskonferenz. Dokumentation (ryšium su H. Kueng), p. 53.
8. Plg. Warum ich Christ bin, p. 137, 142, 232, 322, 343-145.
9. Milan Machovec, Jesus fuer Atheisten, Stuttgart 1977, p. 1-30.
10. Plg. Emerich Coreth, Warum ich Christ bin, p. 93.
11. Plačiau ši mintis yra mėginta išvystyti bei filosofškai pagrįsti autoriaus knygoje „Religijos filosofija“, Putnam 1976, t. I, p. 171-199.

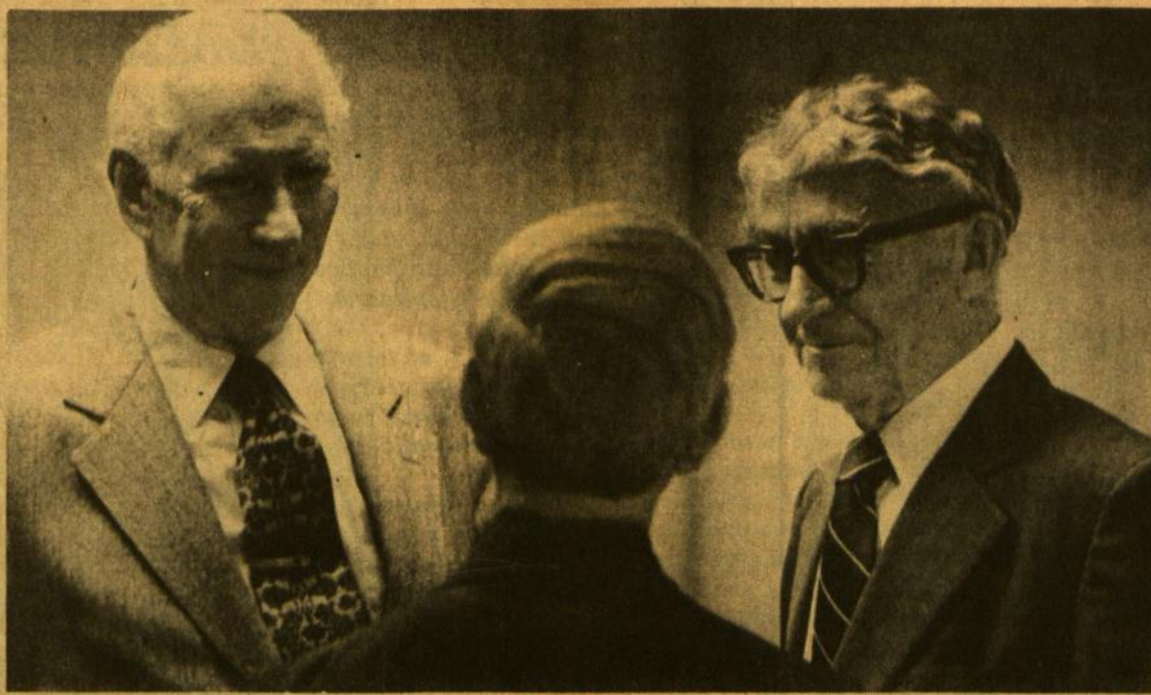
Inžinierių Kazimierą Motekaitį prisiminus

(Atkelta iš 3 psl.).

jau turis savo šeimą ir gyvena (kitur), ir prie gausybės skaniausių valgių ir gėrimų, prisiminimėm parįžtiškas dienas, prisiminimėm ir tą vakarą pas Balzarą, kur jis man atidengė savo paslapčių. Labai džiaugėsi ir didžiavosi savo šeima. Tą vadinę šilima aš ir pats tuoj pajutau. Tačiau jo veidas atrodė pageltęs, jis nuolat kosėjo. Ejo nebe tokiu tiesiu ir tvirtu žingsniu, kaip anksčiau.

Atsiveikindami, ilgai spaudėm rankas. Jis kvietė mane vėl atsilankyti, pabūt ilgiau. Pažadėjau. Kai išėdom ir automobilį, kažkoki nesėdėjau nuojautu nusmėkė per širdį.

— Kažin, ar kada bepasimaty- sim, — prasitariau Kazuii Barzdukui, kuris mane čia buvo atvežęs ir kartu dalyvavo vaišėse. Po kiek laiko pamačiau „Draugę“ žinią apie Kazimiero mirtį. Pasijutau, tarsi būčiau netekęs savo brolio, tarsi dalis mano jaunystės būtų su juo nukeliavusi į anapus. Ilgai sėdėjau užsidėngęs delnais akis, paskui sukvėdėjau: — Sudiev, Kazimierai. Gal kada ir ten pasimatysim.

Poeto Bernardo Brazdžionio įspūdingi šių metų poezijos recitaliai Amerikos rytinio pakraščio mūsų kolonijose nesenai visiems buvo tikra kultūrinė atgaiva. Jų praga susitikę čia kalbasi trys poetai: Stasys Santvaras, Leonardas Andriekus ir Bernardas Brazdžionis. Nuotr. Vytauto Maželio

1980 metų muzikos premija Alfonsui Mikulskiui

Muzikas Alfonsas Mikulskis

Gintaras mokslininkų dėmesio centre

Septintoji „Baltikų studijų skatinimo draugijos“ (AABS) konferencija šįmet rengiama tarptautinėm studijom pagarsėjusiame Georgetown universitete, Washington, D.C. Ji įvyks birželio 5—8 dienomis ir sutrauks apie 400 ar daugiau mokslo žmonių iš viso pasaulio. Bus paskaityta per 100 Pabaltijį liečiančių mokslo darbų iš įvairių mokslo šakų.

Senovės istorijos ir archeologijos šakai vadovaus Joan Todd, jauna amerikietė mokslininkė iš Kalifornijos, kuri New Yorke 1976 metais įvykusioje Penktoje konferencijoje buvo visus sudominusi Baltijos gintaro iškaime. Graikijoje ir jo role priešistoriniais laikais. (O 1974 m. ji buvo atspausdinusį straipsnį senovės gintaro tema AABS leidžiamam žurnale „Journal of Baltic Studies“.)

Šįmet visi senovės istorijos ir archeologijos sekcijos darbai koncentruosis apie šią tematiką. Čia pirmą sykį AABS konferencijoje dalyvaus kai kurie žymūs šios srities mokslininkai nepabaltiečiai.

Pirmąją sesiją atidarys Marija Gimbutienė, būsimoji AABS prezidentė, kuri neseniai grįžo iš mokslinio darbo viešnagės Pabaltij. Ji kalbės apie vėliausius archeologinius tyrinėjimus Pabaltijo kraštuose. Šioj sesijoj taip pat dalyvaus Curt Beck, pats įjymiausias archeologijos chemikas pasauly, kuris daugiau prisidėjo prie mokslinio Baltijos gintaro tyrinėjimo negu bet koks kitas dabartinis mokslininkas. (Jo

JAV LB Kultūros taryba savo posėdy š.m. balandžio 9 dieną paskyrė 1980 metų muzikos premiją 1,000 dolerių — ALFONSUI MIKULSKIUI. Premijos mecenatas Lietuvių fondas.

Šia premija JAV LB Kultūros taryba nori pagerbti Alfonsą Mikulskį už jo nuopelnus Lietuvos liaudies dainos ir muzikos menui ir įsijungti į bendrą Alfonso Mikulskio kūrybinio darbo 50 metų sukakties paminėjimą.

Tenka pridurti, kad Alfonso Mikulskio muzikinė veikla nebeatjungiamai nuo M. K. Ciurlionio ansamblio veiklos, nes Ciurlionio ansamblis ir Mikulskis išvijo muzikinio gyvenimo bruzdėjime yra tapę sinonimais. Premijos paskyrimas ansamblio vadovui, galima sakyti, pabrėžė ir paties ansamblio 40 metų veiklos sukaktį.

Dar iš Lietuvos išvykion lauroato atsivežta ansamblinė tradicija buvo čia ta šaknis, iš kurios leido paskui daugis ansamblių ansamblių ir sambūrių sambūriai. Šiame mūsų liaudinės muzikos klode Alfonsas Mikulskis išvijoje yra išvareję panašią ir lygiai reikšmingą vagą kaip pokario dešimtmečiais Lietuvoje muzikas Jonas Švedas.

Lietuvių Bendruomenės literatūros premija

JAV Lietuvių Bendruomenės Kultūros taryba, Krašto valdybai pritarant, savo 1980 m. balandžio mėn. 9 dienos posėdy nutarė įsteigti Lietuvių Bendruomenės Literatūros premiją. Premijos dydis — trys tūkstančiai dolerių. Premijos sąlygos sutartos su Lietuvių rašytojų draugijos valdyba.

Pirma. Premija skiriama tik atsižvelgiant į svarstomojo kūrinio vertę.

Antra. Lygiomis teisėmis su spausdintaisiais veikalais premijuotini ir rankraščiai.

Trečia. Premija skiriama už geriausiąjį svarstomųjų metų grožinės literatūros kūrinių arba už liuanistinės tematikos humanitarinio turinio mokslo veikalą.

Ketvirta. Premijai veikalas atsiųsti paskutinė data — gruodžio 31-oji diena.

Penkta. Premijos komisiją sudaro trys Kultūros tarybos skirti nariai ir du Rašytojų draugijos atstovai (nebūtinai Draugijos nariai).

Šių metų vertinimo komisijos sudėtis bus paskelbta vėliau.

Informacijų premijos klausimu kreiptis į JAV LB KT vicepirmininką Viktorą Mariūną adresu:

1994 Beverly Hills Dr. Richmond Hts., Ohio 44143 Tel.: 1-216-481-4534

• TĖVYNĖS SARGAS, 1980 m., Nr. 1 (45). Redaguoja Petras Maldeikis, 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas 71901. Leidžia Popiežiaus Leono XIII Literatūrinis fondas. Administruoja Antanas Balčytis, 6819 S. Washenaw Ave., Chicago, IL 60629. Šio numerio kaina — 3 dol.

Rašoma apie Vliką jo 40 metų sukakties progą; politiką ir moralę nagrinėja K. Bartkus; Vytautas Bagdanavičius tęsia savo anksčiau pradėtąjį raštą apie Bern. Brazdžionio poeziją; apie politinius kitų ir mūsų kelius rašo J. Varnas; Petras Balčiūnas baigia „Lietuvos švietimo istorinius rėmus“. Iš daugelio kitų straipsnių skaitytojų labiau suintriguos P. M. antraštinis klausimas: „Kodėl nekariavom?“ ir M. Gečionio „Ar Amerika yra antikomunistinė?“. Apšiai medžiagos yra suteikta skyriuose:

Mirusius prisimenant, Laisvinimo

A.S.

Su Nadu Rasteniu atsisveikinant

Ankstyvesniosios mūsų išeivijos kultūrinio ir visuomeninio darbo veteranas — poetas ir advokatas Nadas Rastenis š. m. gegužės 10 d. mirė Baltimorėje, sulaukęs 89 metų amžiaus. Taip pamažu pasitraukia amžinybėn ta šviesesnių išeivijos lietuvių karta, kuri paruošė kelią čia atvykti pokario metu naujausiai lietuvių bangai. Šiuos žodžius rašantis turėjo progos matyti, kaip Nadas Rastenis tada nuoširdžiai rūpinosi jų sutikimu, kaip teisiniais patarimais padėjo jiems įsigyti nuosavybes, stiprino gerų žodžių neganduos, buvo kartu su visais įvairius parengimus ir visur demonstravo savo lietuviškumą, be kita ko, kiekvieną šeštadienį ir sekmadienį prie savo namų lietuviškosios kolonijos širdyje — Hollins gatvėje — aukštuose stiebuose išskeldamas Lietuvos ir Amerikos vėliavas.

Nesigilindami čia į enciklopedinius jo gyvenimo faktus bei datas, tegalime tarti, jog tai buvo auksinės širdies žmogus, niekam nelinkintis pikto ir lietuvių neškirstas į jam patinkančius ir nepatinkančius. Visi jam buvo mieli, kas tik dirbo lietuviškąjį ir kūrybinį darbą arba bent tam darbu nekenkė. Pats dirbo visur, kur tik buvo kviečiamas ir kur reikėjo darbininko.

Vis dėlto Nadui Rasteniui labiausiai prie širdies buvo grožinės literatūros sritis. Savo rašytą poeziją paliko knygoje ir periodinėje spaudoje. Kokių nors piktybinių ambicijų ir čia neturėjo. Nėgirdėjau niekad kalbant ar skundžiantis, kad jį kas nors vertina ar nevertina kaip rašytoją. Jam užteko vien tyro literatūrinio džiaugsmo. Pačiam ką nors parašant, juo labiau — kitus paskaitant, ir Dievas žino, kuo Nadas Rastenis būtų tapęs, jeigu jis būtų pasirinkęs ne teisės, o literatūros studijas.

Gana matomai Nado Rastenio pėdos pasilikė įmintos vertimų dirvoje. Smulkesnių gabių liukų neminint, negalima vis dėlto aplenkti jo atliktų ir jau atskiromis knygomis išleistų Antano Baranaušo „Anykščių Šilėlio“ ir Kristijono Donelaičio „Metų“ vertimų anglų kalbon. Jis atliko tikrai pionierišką darbą. Ir kaip kiekvienas stambus, o dar pionieriškas darbas čia jam nebuvo lengvas. Tačiau jįsai tą darbą padarė. Galbūt kada nors ateityje turėsime Donelaičio „Metų“ ir kitų vertimų, bet tai ne kiek nemažins ir Nado Rastenio šios rūšies užmojo. Prisiminkime, kad Donelaičio „Metų“ vokiečių kalbon jau yra bent keli

Kazys Bradūnas

Nadas Rastenis (1891-1980. V. 10)

vertimai: Liudviko Rėzos (1818), A. Schleicherio (1865), G. Neselmanno (1869), L. Passargės (1894) ir Hermanno Budensio (1966). Visi šie vertimai gali būti kiekvienas kiek kitoks, vienas už kitą net aplamai geresni, tačiau ne vienas jų netemdo ir pionierišką Rėzos kreditą. Tad ir Donelaičio visų „Metų“ kelyje į anglosaksiškąjį pasaulį pirmųjų žengtų Nado Rastenio pėdų ištrinti jau nebus įmanoma.

— Senojoj ir gilią kultūrinę tradiciją turinčioj Baltimorės lietuvių kolonijoj Nado Rastenio pasitraukimas į Anapus paliko čia skaudžiai jaučiamą tuštumą, kai netekta žmogaus, įprasto matyti visur. Juk Nadas Rastenis buvo tapęs kone gyvuju simboliu tos Baltimorės lietuvių literatūrinės tradicijos, prasidėjusios čia su dr. Jonu Šliūpu irėjusios per poetą Igną Naruševičių (1885 — 1919), per dramaturgą Vincą Nagornskį (1869 — 1939), per novelistą Joną Šliburį (1883 — 1967) iki paties Nado Rastenio. Jis čia buvo anos senosios kartos paskutinis. Tačiau jo literatūrinės pastangos jau nepasilieka daugiau ar mažiau vien Baltimorės lietuvių kolonijos istorijoj, o tampa visos išeivijos, vis lietuvių kultūrinio gyvenimo indėliu į bendrąjį aruodą.

Kazys Bradūnas

Nauji leidiniai

• TĖVYNĖS SARGAS, 1980 m., Nr. 1 (45). Redaguoja Petras Maldeikis, 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas 71901. Leidžia Popiežiaus Leono XIII Literatūrinis fondas. Administruoja Antanas Balčytis, 6819 S. Washenaw Ave., Chicago, IL 60629. Šio numerio kaina — 3 dol.

veikniuose, įvykiai ir problemos, Kitiškai vertinant.

• LAISKAI LIETUVIAMS, 1980 m. gegužės mėn., Nr. 5. Rėlinės ir tautinės kultūros žurnalas. Leidžia lietuviai jėzuitai. Redaguoja Juozas Vaišnys, S. J.

Šiame numeryje: Meilė motinai — amžina (J. Beleckas, S. J.), Mano motina (A. Likanderienė), Meilė stipresnė už mirtį (M. Saulaitytė-Stankuvienė), Motinos kasdieninė rutina — kelias į garbę (Elisabeth Elliot), Eilėraščiai (D. Staniškienė), „Laišku Lietuviams“ vieta mūsų spaudoje (Jurgis Gliauda), Tikėjimo neaiškumai (A. Tamošaitis, S. J.), II Vatikano susirinkimas mūsų kasdieniniame gyvenime (vysk. V. Brizgys), Amerikos lietuvių ekonominė veikla (A. Balčiūnas), Simpatija dienos kelyje (V. Kasnis), Neturėjau būti kunigas (J. Kidykas, S. J.), Kas jį suviliojo? (Kunigas), Tėvynėje (D. ir G. Varkiai), Kalba (J. Vaišnys, S. J.), „Laišku Lietuviams“ 30 m. minėjimas (Redakcija).

Numeris iliustruotas Lietuvoje gyvenančių grafikų darbu nuotraukomis. Viršelio nuotrauka — A. Grigaičio.

